

Zwart-geel beestje in de zuigbuis

De wereld der insecten is veel natuurliefhebbers en terreinbeheerders grotendeels onbekend. En dat terwijl insecten met veel meer soorten zijn dan gewervelde dieren en bovendien veel talrijker. Nu het slecht met insecten gaat, wil de KNNV de kennis vergroten met een insectenweek. “Beheerders van natuurterreinen kloppen vaak bij KNNV-afdelingen aan om te vragen wat er in hun gebieden leeft.”

Tekst: **Willy van Strien**

De kastanjabomen naast een parkeerplaats in Overijssel staan er begin juli al niet meer mooi bij: de bladeren zijn bruin. Er hangt een wolk vliegjes onder. Of wacht, zijn dit misschien de motten waarvan de rupsen de bladeren van paardenkastanjes ruïneren? De deelnemers aan de Studiereis Insecten van de KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) maken met hun smartphone een foto van zo'n beestje en zetten die in de app Obsidentify. En ja, antwoordt de app: het 'vliegje' is de paardenkastanjemineermot. “Prachtig diertje, het lijkt wel van goud en zilver”, klinkt het. Het is precies wat de studiereis beoogt, zeggen cursusleiders Anna Kreffer (voorzitter KNNV Den Haag) en Geert van Poelgeest (voorzitter KNNV Delfland): “Gezamenlijk naar insecten kijken en daar spelenderwijs wat van opsteken.”

Kreffer en Van Poelgeest zijn lid van de Landelijke Insecten Werkgroep van de KNNV. Ze vertellen: “We hebben gekozen voor een actieve kennismaking met de Nederlandse insectenfauna. We doen de cursus, die een week duurt, nu voor de tweede keer. Hoewel hij is bedoeld voor beginners, is vrijwel iedereen al enigszins thuis in de insectenwereld. Alle deelnemers halen er iets nieuws uit, ieder op eigen niveau. Wij faciliteren dat leerproces.”

Sharida Bhageloe uit Rotterdam is van jongs af aan geïnteresseerd in beestjes en maakt er sinds 2020 serieus werk van: “Ik fotografeer insecten, vraag me af wat ze doen en lees over hun leefwijze. In de coronatijd ben ik in mijn eigen buurt gaan zoeken en steeds meer gaan zien.” Ze zorgde bij een groenproject in haar wijk voor een zanderig stuk tussen inheemse planten, waar solitair levende bijen die de planten bezoeken, kunnen nestelen. Ze is benieuwd naar de soorten die ze hier in de Achterhoek zal aantreffen. Op de Gorsselse Heide herkent ze een foeragerende pluimvoetbij meteen en ze vindt een holletje waar een vrouwtje haar nest aan het graven is. Af en toe vliegt er zand naar buiten, soms verschijnt de bij zelf even, achterstevoren.

Verderop heeft Sytske de Waart uit Utrecht een zwart-geel beestje opgezogen met een zuigbuis en overgedaan in een afsluitbaar plastic zakje. Zo kan ze hem rustig bekijken en fotograferen, en Obsidentify meldt dat het de nimf is van de snuitkeverschildwants. Ze laat hem weer vrij. Zuigbuis, potjes en zakjes zijn aan het begin van de week uitgedeeld. De Waart had zich als bioloog gespecialiseerd tot voedingsdeskundige, maar kreeg spijt dat ze de veldbiologie links had laten liggen. Ze nam een sabbatical, deed onderzoek naar het nut van oorwurmen in de fruitteelt, hielp insecten inventariseren in een voedselbos en wijdde zich bij EIS-Kenniscentrum Insecten (en andere ongewervelde dieren) aan landplatwormen. “Ik hoop een carrièreswitch te kunnen maken naar de taxonomie”, zegt ze. “Deze week wil ik meer feeling voor insecten ontwikkelen.”

De Waart is er handig mee, maar de meeste deelnemers vinden het gebruik van zuigbuis, potjes en zakjes lastig. Andere technieken om insecten te bekijken zijn populairder, zoals kloppen: met een tak tegen een boom of struik slaan en er een schaal onder houden. “Daar ben ik helemaal fan van geworden”, zegt Onno Blom uit Amsterdam. “We vingen al kloppend meer dan twintig soorten op, vooral wantsen; dat is een veel grotere groep dan ik dacht.” Hij kijkt graag naar vogels, maar 's zomers is daar minder aan te beleven en stapt hij over op insecten. Hij heeft zijn balkon vol gezet

met inheemse planten en wil de beestjes leren kennen die daaropaf komen. “Ik verwacht deze week meer over de indeling van het insectenrijk te leren. Ik heb handvatten nodig om alle families te kunnen herkennen.” Die handvatten geeft Obsidentify niet direct. Je kunt er heel wat insecten mee op naam brengen, maar leert niet hoe je families of soorten onderscheidt. “Het zou mooi zijn als een cursus als deze het gat vult tussen het gebruiken van Obsidentify en het zelf insecten op naam kunnen brengen,” zegt zweefvliegenexpert Theo Zeegers van EIS, niet betrokken bij de studieweek. Hoe groot dat gat is, ondervinden de deelnemers als ze – gewapend met loep – een dode huisvlieg en meikever proberen te determineren met de tabellen van het gloednieuwe Geleedpotigenboek, waarmee je insecten tot op familieniveau kunt thuisbrengen. Dat blijkt nog knap lastig te zijn en niemand komt er helemaal uit. Met levende en kleine insecten zal het nog moeilijker zijn. “Toch ga ik thuis proberen om het onder de knie te krijgen,” zegt Blom. Zeegers juicht de belangstelling voor de insectenstudieweek toe. “De meeste deelnemers zullen aan zulke cursussen snuffelen en dan weer iets anders gaan doen. Dat is prima. Maar een paar procent zal verder willen, en met die doorgroeitalenten kunnen we onze pool uitbreiden van vrijwilligers die systematisch de populatiegroottes van een aantal groepen monitoren. Die pool is klein, dus elke aanwas is winst.” Verder, vertelt Van Poelgeest, kunnen alle liefhebbers bijdra-

1 Deelnemers aan de KNNV-insectenweek op de Gorsselse Heide. (Foto: KNNV)

gen aan kennis over verspreiding van soorten door waarnemingen via Obsidentify door te geven aan waarneming.nl, een grote database van flora en fauna. En wie wil kan in eigen omgeving aan de slag, zegt Kreffer: “Door de berichten over sterke afname groeit de belangstelling van terreinbeheerders voor insecten. Zij kloppen vaak bij KNNV-afdelingen aan om te vragen wat er in hun gebieden leeft.”

De laatste dag oefenen cursisten met inventariseren: ze zoeken zoveel mogelijk soorten bij een biologisch-dynamisch tuinbouwbedrijf en in een siertuin. Het levert mooie vondsten op, zoals lederschallebijter, penseelkever en goudwesp. Binnenkort mag een nieuw gezelschap gaan speuren naar insecten. Kreffer: “We zouden het leuk en nuttig vinden om een week als deze ook te organiseren voor boa’s, boswachters en terreinbeheerders, zodat ook zij wat meer over insecten te weten komen. Daarvoor zouden we de vorm iets kunnen aanpassen.” ■

Willy van Strien
Freelance wetenschapsjournalist

Van 1 t/m 7 juli is er voor de derde keer een studieweek insecten in Gorssel. Informatie en aanmelding liefst vóór 1 april via secretaris@arc.knnv.nl o.v.v. studiereis Insecten.